

Asiantuntijalausunto Espoon kaupunki

5.5.2026

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 74/2026 vp)

Olga Silfver
Noora Hagman

Yleiset huomiot: rahoitus, vastuu ja velvoittavuus

Mistä on Espoon näkökulmasta kyse

- **Suuret kaupungit, kuten Espoo, ovat kotoutumisen etulinjassa** – vaikutukset näkyvät ensin ja voimakkaimmin
- **Kotoutumisen onnistuminen kaupungeissa** ratkaisee koko kotouttamispolitiikan vaikuttavuuden
- Keskeinen jännite syntyy kunnan **tehtävien kasvun ja rahoituksen riittävyyden epäsuhdasta**
- Samalla esityksessä on myös **kannatettavia elementtejä, jotka vahvistavat jo toimivia käytäntöjä** (esim. alkuvaiheen prosessien tehokkuus)

Rahoitus: keskeiset huomiot

- Samanaikaiset **leikkaukset ja kunnille kasautuvat vastuut heikentävät kuitenkin palvelujen kattavuutta**, muun muassa:
 - 35 M€ laskennallisten korvausten tasoleikkaus
 - 10 M€ säästöt kotoutumisen normien purulla
 - Myös 60 M€ valtionosuusleikkaus vaikuttaa (huhtikuun kehysriihi ja aiemmat)
 - Muutokset esimerkiksi toimeentulotukeen, tuleva yleistuki jne.
- Kotoutumiskoulutuksen rahoituksen siirto laskennallisista korvauksista osaksi valtionosuutta on **kannatettava**
- **Kustannusvastuu siirtyy kunnille**, erityisesti pääkaupunkiseudulle
- Kustannusten siirrot pääosin **kosmeettisia toimia**

Riskinä: pidemmät koulutusjonot, vähäisemmät kotoutumisen edistämisen palvelut, hitaampi työllistyminen ja kielenoppiminen, kasvavat työttömyysturvamaksut ja muut kustannukset

Kotoutumisen vastuun ja velvoittavuuden lisääminen

- Esityksessä korostetaan kotoutujan lisääntyvää vastuuta ja velvollisuutta kotoutumiseen
- Velvoittavuus ja kotoutujan oma vastuu ei ole uusi asia:
 - palveluihin osallistuminen jo pitkään velvoittavaa
 - Espoossa alkuvaiheen prosessi jo nyt tehokas sekä päällekkäisyyksiä ja odotteluaikoja karsittu
- Kotoutumista ei ratkaise velvoitteet vaan:
 - **palvelujen tarvelähtöinen ja paikallinen saatavuus ja joustavuus**
 - **yksilölliset polut**
 - **työelämään integroitavat tukitoimet**
 - **vastaanottavat työmarkkinat ja yhteiskunta**

Riskinä: velvoitteet ja tavoitteet lisääntyvät, samalla kun palvelut vähenevät

Kotoutumisen koulutukseen liittyvät ehdotukset

Lukutaitokoulutuksen uudistaminen

- Lukutaitokoulutuksen siirto työvoimakoulutukseksi lähtökohtaisesti kannatettava
 - Tuo hallinnollista selkeyttä
 - Voi vahvistaa työelämälähtöisyyttä ja yhdenmukaistaa vaatimuksia
- Samalla kunnille uusi lakisääteinen tehtävä
 - Hankinnan valmistelu ja toteutus aiheuttavat kustannuksia kunnille
- Edellyttää:
 - riittävää rahoitusta, erityisesti koska esityksen mukaan yli 30-vuotiaat eivät olisi enää oikeutettuja omaehtoiisiin opintoihin perusopetuksen osalta – voi lisätä lukutaito-opetusta tarvitsevien määrää
 - alueellisten erojen huomioimista

Riskinä: markkinaehtoinen hankinta ei tavoita erityistä tukea tarvitsevia sekä rahoitustason riittävyys

- Maahanmuuttajien alueellisen jakautumisen huomiointi
- Yli 30-vuotiaiden, yleissivistävän opetuksen tarve voi siirtyä työvoimakoulutukseen

Kotoutumiskoulutus työn ohessa

- Erittäin kannatettava avaus, mutta tulisi koskettaa maahanmuuttajien monimuotoisia tilanteita yleisemminkin
- Esityksessä epäselvää:
 - millä ehdoilla
 - millä rahoituksella
- **2 M€ lisärahoitus ei vastaa tarvetta** edes Espoon osalta:
 - yli 33 000 työssäkäyvää ulkomailla syntynyttä, lisäksi tuhansia kv-opiskelijoita
 - jo 10 % osallistuminen ylittää rahoituksen

Yli 30-vuotiaiden perusopetuksen rajaaminen

- Perustuslain mukaan **jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen.**
 - Vaikka esitys sinänsä ei rajaa oikeutta opiskeluun, voi asetettu rajoitus perusopetuksen tukemisesta työttömyysetuudella tosiasiallisesti **heikentää heidän mahdollisuuksiaan osallistua perusopetukseen.**
- Kyseessä volyymiltaan pieni ryhmä, mutta **vaikutukset voivat olla pitkäkantoisia ja negatiivisia**
- Yli 30-vuotiaita ohjattu perusopetukseen myös lukutaitokoulutuksen puuttuessa

Tarve:

- **resursoidulle lukutaitokoulutukselle, jossa otetaan huomioon myös yleissivistykselliset elementit**
- **lyhyemmille, työelämälähtöisille sekä toiminnallisille vaihtoehdoille**

Erityisryhmien kotoutumiseen liittyvät ehdotukset

Ruotsinkielinen kotoutuminen

- Oikeus kotoutumiskielen valintaan tärkeä, kotoutumiskieli mahdollista valita jo nykyisellään
- **Volyymitavoitteet eivät realistisia** nykyrahoituksella, jos tavoitellaan jopa 10 % ruotsiksi kotoutuvia
 - 300 000 € valtakunnallinen lisärahoitus ei riitä tavoitteeseen nähden

Tarve:

- **seudulliselle yhteistyölle**
- **realistiselle arviolle työllistymismahdollisuuksista ruotsin kielellä**

Haavoittuvassa asemassa olevat kotoutujat

- Esitys ei riittävästi huomioi:
 - matalaa koulutustaustaa
 - terveys- ja toimintakyvyn rajoitteita
 - asiakasryhmiä, joihin uudistuksissa ja leikkauksissa osuvat samanaikaiset, kotoutumista heikentävät toimenpiteet
- Monialaisen yhteistyön leikkaukset heikentävät tukea ja viranomaisen välistä yhteistyötä
- Ihmiskaupan uhrien rahoitus: riskinä auttamisjärjestelmän mureneminen kokonaan
- Kunnilla ei jatkossa insentiiviä pakolaisten vastaanottoon varautumiseen

Haavoittuvassa tilanteessa oleviin kohdistuvat heikennykset ilman vaihtoehtoisia polkuja voi lisätä

- syrjäytymis- ja turvallisuusriskiä,
- ihmiskauppaa ja hyväksikäyttöä, harmaata taloutta
- muita yksilöitä, yhteisöjä ja yhteiskuntarauhaa heikentäviä tekijöitä

Esityksen riskit, Espoon ehdotukset ja yhteenveto

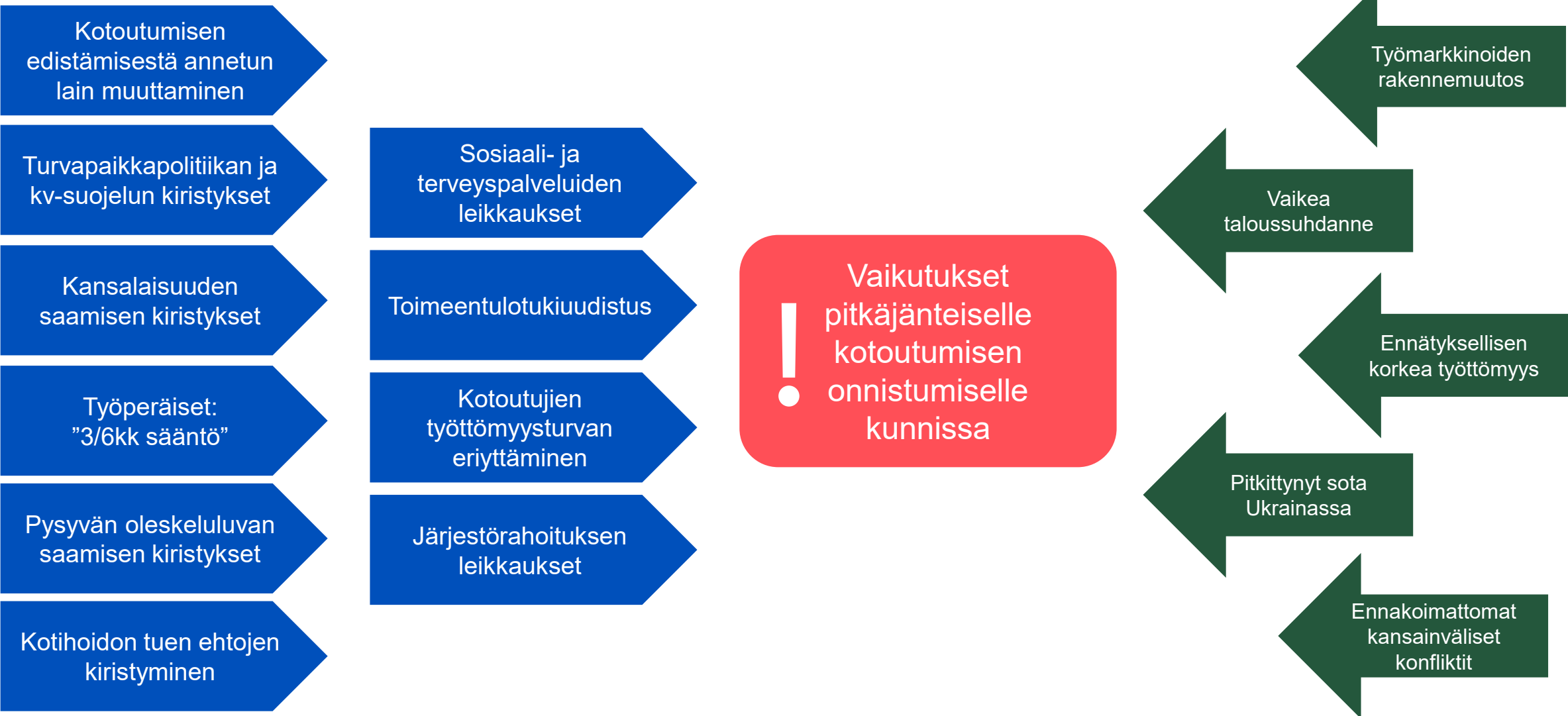
Riskit ja epävarmuudet

- Palvelujen kaventuminen ja alueellinen eriarvoistuminen
 - Kotoutumisen tavoitteiden jääminen saavuttamatta – erityisesti eniten tukea tarvitsevilla
- Puutteelliset mittarit ja vaikutusten arvioinnit, esimerkiksi yhteiskuntaan perehtymisen seuranta sekä lakiuudistusten ja leikkausten yhteisvaikutukset ja kasaantuminen samoille ryhmille

Pitkän aikavälin kustannusten kasvu, pitkittynyt ja laajentunut huono-osaisuus, yhteiskuntarauhan ja –turvallisuuden heikentyminen palveluiden kaventumisen seurauksena.

Uudistukset ja toimintaympäristö vaikeuttavat kuntien mahdollisuuksia kotoutumisessa

Espoon ehdotukset harkittavaksi

- **Esityksen hyväksyminen muutettuna siten, että:**
 - rahoituksen taso ja kohdentuminen tarkistetaan
 - joustavat ja kevennetyt palvelupolut kirjataan lakiin
 - useiden leikkausten ja lakimuutosten yhteisvaikutukset arvioidaan
- **Lisäksi edellyttää lisäselvityksiä ennen lain voimaantuloa**

Mitä kotoutumiseen liittyvissä päätöksissä tulisi ymmärtää

- Kotoutuminen on pitkä prosessi – **ei määräaikainen toimenpide**
- Suurten kaupunkien onnistuminen **ratkaisee kokonaisuuden**
- Työpaikoilla tapahtuva kielenoppiminen sekä **vastaanottava yhteiskunta ja työelämä** on keskeinen väylä
- Kuntien vastuun ja lisääntyvien tehtävien on **näyttävä myös rahoituksen tasossa**
- **Ylisukupolvinen kotoutuminen:** vanhempien koulutus ja työllistyminen vaikuttavat suoraan lapsiin sekä elinvoimaisiin ja turvallisiin kaupunkeihin ja yhteiskuntaan

Kiitos!

Kysymyksiä, kommentteja?

Asiakkuuspäällikkö Olga Silfver
olga.silfver@espoo.fi

Erityissuunnittelija Noora Hagman
noora.hagman@espoo.fi